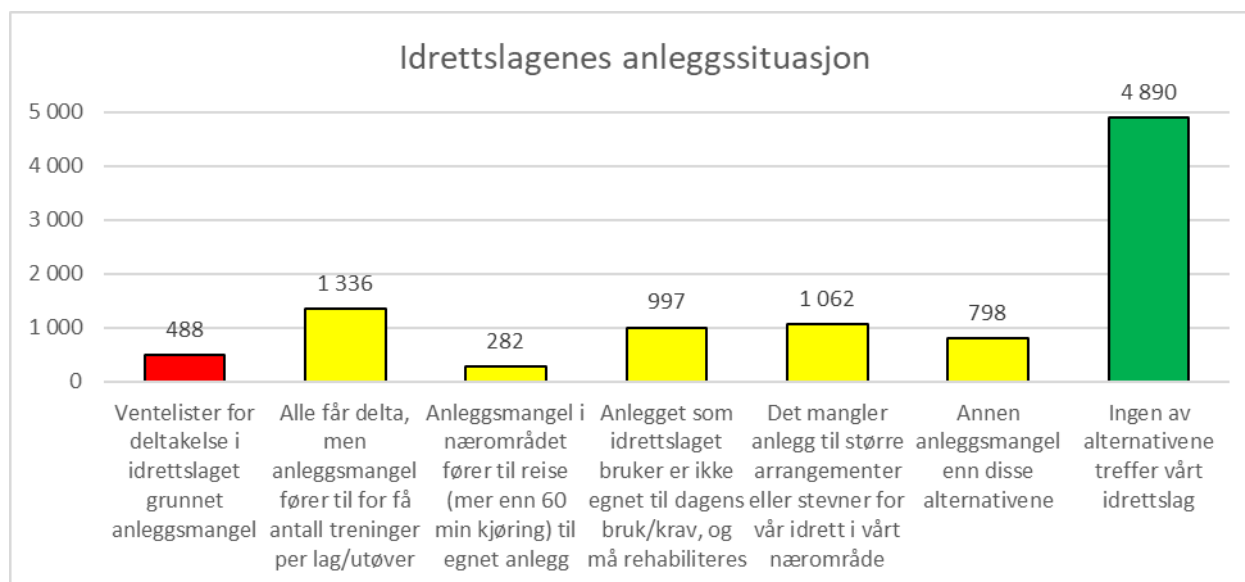


Utkast til høringssvar – forskriftsfesting av spillemiddelordningen

Idrettslagenes anleggssituasjon

Det er stor mangel på idrettsanlegg



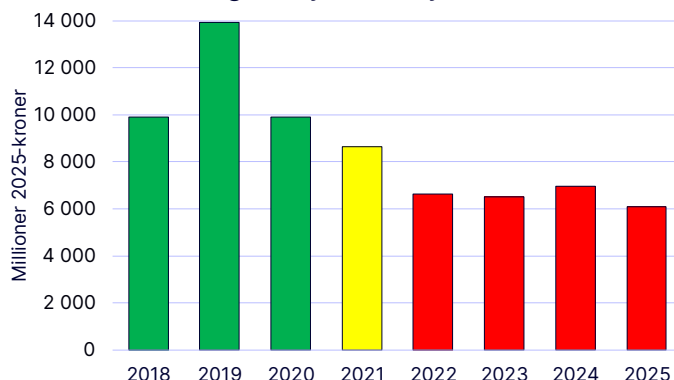
Det er stor mangel på idrettsanlegg. 488 idrettslag - seks prosent - rapporterer at de må avvise noen som ønsker å være med i idrettslaget, mens hele 2 873 lag rapporter om utfordringer på anleggssiden. Dette er 37 prosent av alle idrettslagene i Norge.

Det er fortsatt behov for mange nye anlegg.

Utvikling i investeringsnivå

Til tross for den store anleggsmangelen har investeringsnivået falt de senere årene. Figuren nedenfor viser investeringer knyttet til spillemiddels knader som ble fremmet for første gang i perioden 2018-2025. Investeringene er redusert med rundt 40 prosent sammenlignet med nivået i 2018 og 2020. Det er viktig at investeringstakten øker, og at nødvendige anlegg blir bygget og rehabilitert.

Rekordlave investeringer i 2025 Investeringer knyttet til nye søknader



- Investeringene i 2025 har falt med nær 40 prosentsammenlignet med 2018 og 2020
- 2019 var et spesielt år preget av forberedelser til kommunesammenslåinger

Noen innledende kommentarer

Behov for økte tilskuddssatser

Tilskuddssatsene er ikke en del av høringen, men idretten mener at økte tilskuddssatser er det beste virkemiddelet for å få fart på anleggsbyggingen. Idretten vil berømme departementet for økningene som kom i juni 2025, og vi mener at disse må følges opp med ytterligere økninger i kommende søknadsrunder.

Departementet har foreslått at 85 prosent av anleggsmidlene skal fordeles på tradisjonelt vis. Det store flertallet av søkere vil få en tildeling tilsvarende de ordinære tilskuddssatsene. Det er viktig at tilskuddssatsene er så høye at de bidrar til at nødvendige anlegg blir bygget.

Det har vært en stor reduksjon i etterslepet de senere årene, og i fem fylker ble alle søknader innvilget i år.

Figuren nedenfor viser utviklingen i søknadssum for søknader som er fremmet tidligere (gamle søknader) og for nye søknader de seks siste årene. I tillegg har vi lagt inn et estimat for nye søknader i 2026.



Etterslepet er redusert til 1 510 millioner kroner. På grunn av de økte tilskuddssatsene vil søknadssummen for søknadene som må fremmes på nytt øke til rundt 1 625 millioner kroner. Foreløpige søknadstall tyder på at investeringene knyttet til nye søknader vil ligge på samme nivå som i fjor. De fire siste årene har søknadssummen for nye søknader ligget i overkant av 1 200 millioner kroner. De nye tilskuddssatsene vil gi en økning på 17-18 prosent. For å ta hensyn til en mulig vekst i investeringene har vi i figuren lagt inn en økning på 25 prosent, og en søknadssum på 1 500 millioner kroner for disse søknadene. Dette gir en samlet søknadssum på 3 125 millioner kroner. Denne søknadssummen er 700 millioner kroner lavere enn i år.

Med en tildeling på årets nivå vil etterslepet reduseres ned mot 800 millioner kroner og nesten 75 prosent av alle søknader kan innvilges. Etterslepet vil i praksis være så godt som borte.

Idretten mener at økte tilskuddssatser er det beste virkemiddelet for å få bygget sterkt etterspurte anlegg, og vi oppfordrer departementet til å øke tilskuddssatsene tilsvarende minimum 25 prosent av en normal anleggskostnad for de forskjellige anleggstypene.

Behov for økt støtte til bærekraftige løsninger utenfor spillemiddelordningen

Formålet med tilskuddsordningen er «... å gi den enkelte mulighet til å drive idrett og fysisk aktivitet gjennom den frivillige, medlemsbaserte idretten, og gjennom egenorganisert idrett og fysisk aktivitet.»

Det er viktig å stimulere idrettslag og kommuner til å velge bærekraftige løsninger ved bygging og drift av anlegg, men vi mener at spillemiddelordningen først og fremst skal bidra til økt aktivitet. Vi oppfordrer regjeringen til å støtte idrettslagenes klima- og miljøsatser gjennom statens etablerte virkemiddelapparat for slike satser.

Svar på konkrete punkter i høringsforslaget

1. **Idretten støtter ikke departementets forslag om at fylkeskommunene skal få disponere 15 prosent av spillemidlene fritt.**

Forutsigbarhet er avgjørende for anleggsbygging:

Det er helt avgjørende for anleggsbyggere at rammebetingelsene er gode og stabile over tid. Innretningen på spillemiddelordningen, med eventuelle ekstra satsinger må være forutsigbare og ligge fast i en lengre periode.

Vi mener at forutsigbarheten blir størst dersom ordningen innrettes på samme måte som i dag, med årlige justeringer av tilskuddssatsene og med noen definerte målrettede ekstrasatsinger som er tilpasset de utfordringer samfunnet og idretten står overfor. Det er viktig at satsingene ligger fast i minimum fem år.

I departementets forslag videreføres Nord Norge-tillegget, mens pressområdeordningen og ekstratilskuddet til interkommunale samarbeidsprosjekter foreslås fjernet.

Idretten støtter forslaget om at Nord-Norge tillegget videreføres

Idretten anbefaler at ekstratilskuddet til interkommunale anlegg videreføres og styrkes

Idretten har behov for mange små, og noen store anlegg. Noen anlegg fylles med aktivitet fra idrettslag i nærområdet, mens andre kan huse aktive fra flere lag og kommuner. Disse større anleggene er det ikke behov for å bygge i alle kommuner, og det er fornuftig i et bærekraftperspektiv at flere kommuner/idrettslag samarbeider om bygging av disse. Både for å minske miljøkonsekvensene, men også for å dele kostnadene og for å sikre flest mulig tilgang til anleggene.

For å stimulere til økt samarbeid over kommunegrensene, er det viktig at ekstratilskuddet til interkommunale anlegg styrkes. Videre er det viktig at fylkeskommunene som en regional utvikler samarbeider med kommuner og idretten om vurderinger av hvilke større anlegg det er behov for, og hvor disse bør plasseres. Vi mener fylkeskommunen har et spesielt ansvar for å oppfordre og stimulere kommunene til å samarbeide om utviklingen av disse anleggene.

Ordningen er lite brukt, men det er en viktig ordning. For å stimulere til mer samarbeid om bygging av større anlegg mener idretten at både idrettslag og fylkeskommuner burde kunne ta del i ordningen. Idretten foreslår at kravet for å utløse et ekstra tilskudd burde være et samarbeid over en kommunegrense og at samarbeidet kan være mellom fylkeskommuner, kommuner og idrettslag.

En slik ordning bør gjelde i minst fem år for å sikre nødvendig forutsigbarhet.

Idretten anbefaler at pressområdeordningen beholdes og styrkes

Både i Riksrevisjonens, og i Oslo Economics rapport, som det henvises til i departementets høringsnotat, fremkommer det at anleggsdekningen er lavere i de store byene (Riksrevisjonen) og i tettbygde fylker (Oslo Economics). Begge peker på at dette er uheldig.

Pressområdeordningen bidrar med ekstra spillemidler til større kommuner med lav anleggsdekning og stor befolkningsvekst. Idretten mener at dette er en treffsikker ordning som på en god og forutsigbar måte svarer ut utfordringene Riksrevisjonen og Oslo Economics beskriver. Vi er overrasket over at departementet foreslår å fjerne ordningen. Vi mener det er mer relevant å stille spørsmål om det er behov for å styrke ordningen for å få de aktuelle kommunene til å bygge flere anlegg. Idretten foreslår at pressområdetilskuddet dobles fra 15 til 30 prosent av tilskuddssatsen. Dette vil forhåpentligvis bidra til å jevne ut forskjellene i anleggsdekning mellom små og store kommuner.

De overnevnte rapportene peker også på at kommuner med god økonomi har en bedre anleggsdekning enn kommuner med svakere økonomi. Idretten foreslår at kommuneøkonomi innføres som et tredje kriterium i ordningen, og at kommuner med spesielt god økonomi faller utenfor ordningen.

For å sikre nødvendig forutsigbarhet må en slik ordning gjelde i minimum fem år.

Vi mener videre at fylkeskommunene bør kunne peke ut hvilke kommuner dette gjelder innenfor definerte økonomiske rammer.

Idretten har hverken i høringsnotatene eller i innspillene så langt sett forslag til mer effektive «ordninger» som svarer på denne utfordringen og samtidig sørger for forutsigbarhet for anleggsbyggerne.

Idretten foreslår at det etableres en ordning med ekstra støtte til kommuner med dårlig økonomi og store levekårsutfordringer

Både Riksrevisjonen og Oslo Economics peker som nevnt på at «rike» kommuner, målt ved kommunenes frie inntekter, søker og mottar større tilskudd per innbygger enn landsgjennomsnittet. Dette er ikke overraskende, da tilrettelegging for idrett og egenorganisert aktivitet ikke er en lovpålagt oppgave.

Spillemidlene kan ikke jevne ut forskjeller i kommuneøkonomien, men en kan gjennom spillemidlene gi «fattige» kommuner med store levekårsutfordringer et ekstra insitament til å bygge anlegg.

Idretten foreslår at det opprettes en egen ordning for kommuner med dårlig økonomi og store levekårsutfordringer. Denne ordningen bør på samme måte som pressområdeordningen gi et ekstra tilskudd på 30 prosent av ordinær tilskuddssats.

Vi mener videre at fylkeskommunene er best egnet til å peke ut hvilke kommuner dette gjelder innenfor på forhånd definerte økonomiske rammer.

Idretten har så langt ikke sett noe forslag på hvordan disse hensynene kan ivaretas på en bedre og mer forutsigbar måte enn beskrevet over.

Idretten anbefaler at det innføres et stort anleggspolitisk program

Fram til 2018 inneholdt spillemiddelordningen et anleggspolitisk program. De første årene var dette flerårige programmer, mens programmene gjaldt for ett år av gangen de siste årene før ordningen ble fjernet. Idretten mener at de flerårige programmene fungerte meget bra, og bidro til realiseringen av flere viktige anlegg som ellers ikke ville blitt bygget.

Idretten foreslår at det etableres ett nytt femårig program som skal bidra til at idrettens viktigste anlegg blir realisert.

Det er viktig at dette blir et nasjonalt program da det er behov for å avstemme idrettskretsenes behov for utvikling i sine områder med særforbundenes behov for utvikling av sine idretter. Uten et nasjonalt blikk på de ulike idretters behov vil en hverken kunne sikre en riktig fordeling mellom idrettene eller at de riktige anleggene blir prioritert.

Idrettskretser og særforbund har arbeidet med behovskartlegginger og prioriteringer i mange år og mange har opparbeidet stor kompetanse på dette området. Vi mener at departementet og fylkeskommunene bør ha tillitt til at idretten selv vet hvilke anlegg idretten trenger.

NIF, særforbund og idrettskretser har siden høsten 2024 arbeidet med behovskartlegginger og prioriteringer med sikte på å kunne presentere et forslag på anlegg og anleggstyper som kan inngå i en slik ordning i god tid før 15. juni. Idretten er ikke kjent med at det er andre som arbeider med behovsvurderinger og prioriteringer av de forskjellige idrettenes nasjonale behov eller har planer om å gjøre dette.

Innspillmøtene som departementet gjennomførte høsten 2022/vinteren 2023 viste at mange av fylkeskommunene, i motsetning til idrettskretsene, fullstendig mangler oversikt over behovene for større anlegg. Få hadde utarbeidet gode planer for hvilke anlegg som burde prioriteres. Så vidt vi vet mangler fremdeles mange fylkeskommuner slike planer.

I tillegg vil en stor nasjonal ordning gi en mye større kraft til å løfte store prosjekter enn 15 mindre ordninger.

Etter at de anleggspolitiske programmene ble avskaffet har departementet fortsatt praksisen med å tildele ekstra midler til noen utvalgte anlegg via hovedfordelingens post 2.1 spesielle anlegg. Trondheim kommune fikk tildelt 180 millioner kroner fordelt over tre

år i forbindelse med utbygging av Granåsen til ski VM i Trondheim. Alpint VM i Narvik/Narvik allmenning vil motta 342 millioner kroner i statlig støtte til utvikling av mesterskapsanleggene. De fikk tildelt 108 millioner kroner fra spillemidlene i 2025 og vil trolig få 118 millioner kroner fra spillemidlene i 2026.

Tilskuddene til disse to anleggene er som nevnt ikke hentet fra de ordinære spillemidlene fordelt via Trøndelag og Nordland fylkeskommuner, men er avsatt på en egen post. Et anleggspolitisk program vil være en videreføring av denne praksisen. Den eneste forskjellen vil være at viktige anlegg for flere idretter i alle fylker vil bli realisert.

Idretten foreslår at ti prosent av spillemidlene til anlegg settes av til et anleggspolitisk program, og at en viderefører praksisen med at disse midlene ikke er en del av post 1.1 Idrettsanlegg i kommunene.

Det foreslås at programmet har en varighet på fem år.

2. Idretten støtter ikke forslaget om å endre fordelingen av spillemidlene mellom fylkene.

Departementet har foreslått at de tre kriteriene *søknadssum*, *innbyggertall* og *anleggsdekning* skal telle like mye ved fordeling av spillemidlene til fylkeskommunene mot dagens modell, hvor søknadssum teller 50 prosent, og de to andre kriteriene teller 25 prosent hver.

Forslaget begrunnes slik vi forstår det av sosioøkonomiske grunner. Idretten er enig i at kommuneøkonomi og levekårsutfordringer bør hensyntas, men vi mener at vårt forslag, med en ekstrasatsing med økte tilskudd rettet mot kommuner med slike utfordringer vil tjene disse kommunene bedre enn departementets forslag som kun sikrer noe høyere tildeling til fylker med høye innbyggertall og få anlegg.

Idretten mener det er en bedre løsning å øke tilskuddene til kommunene dette gjelder enn å endre fordelingen til fylkeskommunene.

I år ble det fordelt cirka 2,1 milliarder kroner til fylkene basert på de tre kriteriene søknadssum, innbyggertall og anleggsdekning. Med departementets forslag ville 1,4 milliarder kroner blitt fordelt basert på innbyggertall og anleggsdekning alene, mens kun 700 millioner kroner ville blitt fordelt utfra byggeaktiviteten i de forskjellige fylkene. Dette gir en svært liten uttelling for et økt søknadsvolum. Agder fylke har for eksempel en søknadssum for ordinære anlegg på 201,5 millioner kroner, og ville fått en tildeling på 153,1 millioner kroner med dette forslaget. Dersom vi dobler Agders søknadssum og holder alle andre parametere konstant øker Agders tildeling med 30 millioner kroner. En dobling av søknadssummen øker med andre ord Agders tildeling med snaut 20 prosent.

Spillemiddelordningen skal etter idrettens mening stimulere til økt anleggsbygging. Vi er overrasket over at departementet mener at dette best gjøres ved å fordele kun en

tredjedel av spillemidlene basert på byggeaktivitet, og to tredjedeler på andre parametere som er uavhengige av søknadsvolumet.

Forslaget vil også føre til at det blir større forskjell i ventetid på utbetaling av spillemidlene noe idretten mener er uheldig.

Hvorfor skal for eksempel et idrettslag i Nordland, som mangler et anlegg, og kanskje må avvise noen som ønsker å være en del av idrettslaget, vente lenger på utbetaling av spillemidler enn idrettslag i for eksempel Vestfold eller Rogaland når vi vet at Nordland er det fylket i landet som har færrest medlemmer sett opp mot folketall? Skal ikke ordningen bidra til at flest mulig er aktive?

Idretten mener at anleggsdekningsbegrepet som blir brukt til fordeling av spillemidlene mellom fylkene hverken beskriver den reelle anleggssituasjonen på en god måte, eller bidrar til riktig fordeling av midlene mellom fylkene. Vi anbefaler at departementet nedsetter en ekspertgruppe som kan gjennomgå metodikken og eventuelt foreslå endringer.

Inntil dette er gjennomført mener vi at det er riktig å beholde dagens fordelingsmetode.

3. Idretten støtter forslaget om at maksimalt ti prosent av tildelte midler skal fordeles til nærmiljøanlegg

Idretten støtter forslaget om at maksimalt ti prosent av tildelte midler skal fordeles til nærmiljøanlegg. Dette betyr ikke en nedprioritering av nærmiljøanleggene sammenlignet med dagens praksis. Nærmiljøanleggene er allerede høyt prioritert i ordningen da tilskuddet til det store flertallet av disse tilsvarer 50 prosent av kostnaden. I tillegg får søker igjen merverdiavgiften som utgjør 20 prosent av brutto kostnaden. Staten dekker med andre ord 70 prosent av kostandene for disse anleggene.

I tillegg har nærmiljøanleggene stort sett lavere kostnader enn idrettsanleggene både ved bygging og drift noe som gjør at de er lettere å realisere

4. Dersom departementet ikke lytter til idrettens synspunkter støtter vi forslaget om at Oslo beholder sitt pressområdetillegg

Idretten anbefaler at Oslo beholder pressområdetillegget dersom departementet mot formodning ikke skulle lytte til våre forslag til hvordan spillemidlene til idrettsformål best kan nyttiggjøres.

Oslo har høyest andel idrettslag med ventelister på deltakelse og ifølge departements beregninger lavest anleggsdekning. I tillegg vet vi at byggekostnadene ofte er høye i Oslo.

5. Idretten er opptatt av at idrettsanlegg først og fremst skal brukes til idrett

I utkast til forskrift heter det:

Anlegget kan ikke leies eller lånes ut til private, fortjenestebaserte aktører eller andre som ikke er søknadsberettiget med mindre bruken gjelder kortvarige perioder, eller enkeltarrangementer av kort varighet.

Det oppstår årlig noen konflikter mellom idrettslag og anleggseiere rundt utleie i «kortvarige perioder» eller til enkelt arrangement av «kort varighet». Departementet har signalisert at det skal utarbeides en veileder til forskriften. I veilederen bør det presiseres hva som menes med begrepene *kortvarige perioder* og *kort varighet*. Dette kan for eksempel være maksimalt en uke i året og det bør presiseres at utleie bør unngås i de forskjellige idrettenes hovedsesonger.

6. Idretten ber om at det kan gis støtte til nødvendig idrettslig innredning/ombygging av leide lokaler

Idrettslagene har store anleggsutfordringer og mange idrettslag må bygge og drive idrettsanleggene sine selv. Noen av idrettslagene som mangler anlegg, har ikke økonomi til å bygge, men flere av disse kunne leid og innredet et eksisterende lokale dersom det ble gitt støtte til den nødvendige idrettslige innredningen/ombyggingen.

Vi mener at dette vil være en svært god løsning sett i et bærekraftperspektiv. En gjenbruker eksisterende lokaler og reduserer dermed ressursbruken og klima- og miljøbelastningen. Kostnadene blir lavere og flere gis mulighet til å delta i idrettslagene med alle de gode virkninger dette har for samfunnet og den enkelte.

7. Idretten foreslår at dagens definisjon av nærmiljøanlegg tas inn i forskriften

I forskriften er nærmiljøanlegg definert på følgende måte: «utendørs anlegg eller område for egenorganisert fysisk aktivitet som ligger i tilknytning til bo- eller oppholdsområder, og som er allment tilgjengelig»

Idretten mener at det er viktig at det i definisjonen står at nærmiljøanleggene også kan brukes til organisert aktivitet, og vi foreslår at dagens definisjon videreføres.

Vi har registrert at dette er omtalt i paragraf 24 Drift og bruk av anlegg – begrensninger, men mener det er viktig at det fastslås i definisjonen at slike anlegg også kan brukes til organisert aktivitet.

8. **Idretten har ingen kommentarer til de øvrige forslagene i høringsnotatet og støtter disse.**